

zičnih pojava važnih za opću lingvistiku, kao što je pučka etimologija, jezični kalk (doslovni prijevod), problem križanja i hibridnih složenica, afektivna denominacija itd.

Kao zaljubljenik u hrvatski jezik, koji je 1967. u povodu objavljivanja Deklaracije stao u njegovu obranu, uz strogo lingvistički studij i veći broj leksikografskih radova (među kojima se ističe posebice monumentalan Španjolsko-hrvatski rječnik), prof. Vinja je nastojao što vjernije u hrvatski pretočiti nekoliko klasičnih djela (staro)francuske i drugih romanskih književnosti te srednjovjekovnoga latinskog (Petnaest bračnih radosti, 1954.; Kolumbovi brodski dnevnic..., 1955.; Rojasova Celestina, 1957., 1984.; Roman o Renardu, 1961.; Abelardovi spisi, 1970.) te prevesti glavne temeljce europske lingvistike, posebice se trudeći stvoriti i u skladu s hrvatskom tradicijom urediti jezikoslovno nazivlje; preveo je ključna djela kao što su Danteovo O umijeću govorenja..., 1998.; Opća i obrazložbena gramatika iz Port-Royala, 2000.; Saussureov Tečaj opće lingvistike, 2000.; Benvenisteove Riječi indoeuropskih institucija, 2005.. U prijevodima je držao do vjernosti izvorniku i pronalaženja točnih hrvatskih ekvivalenata u nazivlju, odnosno, težio je tomu da prijevod po smislu točno odgovara izvorniku. Što se književnih prijevoda tiče, držao je osobito važnim da osim intelektualnog smisla i ton prijevoda potpuno odgovara izvorniku, bez uljepšavanja i bez subjektivnih tumačenja. U tom smislu riječi, prijevod Sabranih djela Michela de Montaignea, 2007., koji je objavljen nakon prevoditeljeve smrti, znači jedno od vrhunskih postignuća u hrvatskom prevođenju europskih književnih klasika.

Akademik V. Vinja fizički nas je napustio, ali ostaje njegov golemi znanstveni prinos u hrvatskom jezikoslovlju, nekoliko važnih kongenijalnih prijevoda i njegova sveučilišna nastavna djelatnost koja ostaje živom kroz njegove mnogobrojne učenike i sljedbenike.

August Kovačec

JONKEOVE SUŠAČKE GODINE

Diana Stolac

judevit Jonke (Karlovac, 1907. – Zagreb, 1979.) jedno je od najvećih imena hrvatske filologije 20. stoljeća. Nakon završenoga kroatističkoga i slavističkoga studija na Sveučilištu u Zagrebu, nastavio je upoznavati češku književnost na specijalističkome studiju na Filozofskome fakultetu Karlova sveučilišta

u Pragu. Kroatistika i slavistika, posebice bohemistika, obilježit će cijeli njegov rad – kao sveučilišnoga nastavnika, prevoditelja i vrsnoga jezikoslovca.

Između Karlovca, Zagreba i Praga, gradova koji su neizostavni u njegovu osobnom i stručnom životopisu, smjestio se i jedan mali grad u kojemu je boravio i radio sedam godina. Taj je grad – Sušak – tada bio, ali danas ga nema na hrvatskim zemljovidima, pa će mnogi mlađi čitatelj pogrješkomo smjestiti početke Jonkeova rada u susjedni veći grad Rijeku. Stoga govoriti o Jonkeovu radu u sušačkoj gimnaziji između 1933. i 1940. valja započeti podsjećanjem na političke (ne)prilike vezane uz grad na ušću Rječine u Jadransko more.

Posljedice Prvoga svjetskog rata na primorskome i istarskome području bile su teške, a uređivanje granica pravno složeno i zahtjevno.¹ U tome je grad Rijeka za obje strane – i talijansku i jugoslavensku – zauzimao posebno mjesto, o čemu svjedoči i zastoj u pregovorima na Mirovnoj konferenciji u Versaillesu. Jedan od ideologa obnove rimskoga antičkog imperija, pjesnik Gabriele D'Annunzio nije čekao odluku čija je Rijeka – ušao je sa svojim legionarima u Rijeku 12. rujna 1919. i ta je okupacija trajala gotovo godinu i po. Nije poštivao ni koncem 1920. godine potpisani Rapalski ugovor, pa ga je iz Rijeke morala istjerati talijanska regularna vojska. Uslijedila je kratkotrajna riječka državica (na jedva 100 km²), da bi po dolasku na vlast u Italiji fašisti zatražili reviziju Rapalskoga ugovora, i to upravo s namjerom da Rijeka pripadne Italiji. Uskoro je to provedeno u djelo, u rujnu 1923.

Za povijest toga kraja te izravno za našu temu važno je potpisivanje Rimskoga sporazuma 27. siječnja 1924. Njime je povučena granica između Kraljevine Italije i Kraljevine SHS upravo kroz riječku luku i po Rječini. Na desnoj je obali Rječine ostala Rijeka kao grad pod talijanskom upravom, na lijevoj je obali Sušak dobio jugoslavensku upravu. Taj je sporazum ironično nazivan i „paktom prijateljstva“, kojim je Rijeka bila žrtvovana za poboljšavanje međudržavnih odnosa.²

Političko odvajanje Rijeke i Sušaka potrajat će više od dva desetljeća – grad će se ujediniti u jedan, Rijeku, tek 1. veljače 1946. godine.

Stoga, kada Ljudevit Jonke dolazi na svoje prvo radno mjesto u gimnaziju u Sušaku, to tada administrativno nije Rijeka, Rijeka je tada u drugoj državi, u nju se ulazi preko graničnoga prijelaza na mostu.

Ali, upravo povijest gimnazije u koju dolazi pokazuje kako su se Sušak i Rijeka ne jednom iskorištavali u političkom i kulturnom životu toga kraja.³

¹ Podatci prema: Povijest Rijeke, ur. Danilo Klen, Rijeka, 1988.

² Nije to bilo prvi put da se Rijeci nameće zaseban položaj – 1868. godine Rijeka je postala *corpus separatum* Krune sv. Stjepana.

³ O školovanju u Rijeci i Sušaku usp. školska godišnja izvješća i spomenice te monografiju M. Čopa, Riječko školstvo (1848.–1918.) te knjigu R. Matejčić, Kako čitati grad.

Početke gimnazijskoga školovanja u Rijeci nalazimo u osnivanju isusovačke gimnazije 1627. godine (a potom Kolegija 1636. i Seminara 1646.). S prekidima traje sljedeća stoljeća u raznim prostorima (tako npr. sredinom 19. st. u prostoru Kolegija), da bi se od 1881. do 1896. godine smjestila u Adamićevoj kući na Fiumari, premaloj za potrebe sve većega broja učenika.

Gimnazija je imala već tada dugu tradiciju, potvrđenu nizom slavni i znamenitih nastavnika i učenika. U povijesti hrvatskoga jezikoslovlja ta se gimnazija najčešće spominje kao središte riječke filološke škole – u njoj je predavao Fran Kurelac, a njegovi su učenici bili Ivan Dežman, Fran Pilepić, Bude Budisavljević, Ivan Fiamin i Ivan Črnčić.⁴ Među ravnateljima može se izdvojiti jezikoslovac Antun Mažuranić, a među nastavnicima Vinko Pacel, Šime Ljubić, Janez Trdina i Tadija Smičiklas. Neka poznata imena hrvatske kulturne povijesti bila su učenicima te gimnazije, npr. Adolfo Veber Tkalčević, Franjo Rački, Antun i Ivan Mažuranić, Erazmo Barčić, Eugen Kvaternik, Mate Baštijan, Matko Laginja, Vjekoslav Spinčić, Ivan Zajc, Antun Kazali, Josip Pančić...

Tadašnji ministar prosvjete Iso Kršnjavi dobro je znao da se Mađari nisu voljni u vrijeme gradnje svojih (mađarskih) velikih škola (gradi se nekoliko školskih zgrada na Dolcu, Pomorska akademija i Trgovačka akademija) zauzeti za hrvatsku gimnaziju, stoga predlaže novu zgradu za hrvatsku gimnaziju dalje od središta grada, da ne bode svakodnevno u oči, na drugoj strani Rječine, na Trsatu, odnosno Sušaku. Politička je prosudba Ise Kršnjavoga bila dobra i već se 1893. započelo s gradnjom. Godine 1896. u novu se reprezentativnu zgradu uselila Velika gimnazija u Sušaku.

U tu gimnaziju dolazi 1. ožujka 1933. godine mladi suplent Ljudevit Jonke. Puno je ime škole Državna realna gimnazija u Sušaku.

Sušak nije veliki grad, broji nešto više od 16 tisuća žitelja, ali je odvajanjem od Rijeke, a time i gubljenjem riječke luke, postao zanimljiv kao hrvatska i jugoslavenska luka. Stoga se u grad ulaže i Sušak postaje veliko gradilište – kada Jonke dolazi, upravo započinje gradnja velike bolnice (kad bude završena, bit će jedna od najbolje opremljenih u državi), ruši se stari Kortil i započinje gradnja Hrvatskoga doma kulture s neboderom (planirano – najvišim, ali to nije zbog duge gradnje ostvareno), a uređuju se i sve tri osnovne škole.

U to vrijeme Rijeka ima više od 50 tisuća žitelja i također je veliko gradilište. Za hrvatsku je kulturu važno rušenje zgrada starih isusovačkih odgojnih ustanova (seminara i kolegija) te na tome prostoru gradnja velike osnovne škole.⁵

⁴ O riječkoj filološkoj školi usp. D. Stolac, Riječki filološki portreti.

⁵ Na dijelu temelja staroga isusovačkoga seminara izrasla je 1934. godine osnovna škola, u kojoj su danas smješteni humanistički studiji Filozofskoga fakulteta u Rijeci (tako i kroatistički studij).

Kako se Jonke snašao na prvome radnom mjestu?

Kao suplent radio je od 1933. do 1937. godine, nakon čega je do 1940. bio profesor. Predavao je i u realnim i u klasičnim razrednim odjeljenjima. Primljen je za vrijeme ravnatelja Ivana Brgića, kojega učenici i nastavnici pamte kao vrlo strogoga te cenzuri i jakoj disciplini okrenutoga školskoga upravitelja. Godine 1937. ravnateljem je postao njegov kolega, profesor hrvatskoga jezika Juraj Roić. Nekoliko dana prije nego što Jonke odlazi na novo radno mjesto, u V. gimnaziju u Zagrebu, Roić je premješten u Žensku realnu gimnaziju u Osijeku, a upravu školom preuzima klasični filolog i profesor hrvatskoga jezika Davorin Križ, dotadašnji ravnatelj Realne gimnazije u Otočcu.

Između nastavnika koji su u to vrijeme radili u gimnaziji nalaze se Nada Barac, Ivan Grkinić, Stanko Bilinski, Dragutin Sablić, Vladimir Dečak, vjeroučitelji dr. Matija Paher i Šime Sironić te liječnici dr. Hinko Emili i dr. Josip Marković. Hrvatski su jezik predavali, osim Jonkea i već spomenutoga Jurja Roića, kao prvu struku Vladimir Švalba, Ante Šepić, Delimir Glažar i Petra Kalčić, a kao drugu struku Blaž Polić, Franjo Violić i Dionizije Sabadoš (uz klasičnu filologiju), Rudolf Dumičić i Dinko Vukelić (uz njemački jezik) te Vilko Grbac i Radomir Pavić (uz nacionalnu povijest).

Odmah po dolasku Jonke je dobio razredništvo nad jednim prvim razredom (1. a), a kako je u školi ostao sedam školskih godina (do 27. veljače 1940.), bio im je razrednikom („razrednim starješinom“) gotovo za cijeloga školovanja, odnosno razred je doveo do pred završni ispit. Tada je razred preuzeo Mirko Baretić, profesor prirodopisa i kemije. Stoga je Jonke sa svojim razredom bio samo na jednom dužem školskom izletu, onom u 4. razredu, o čemu postoji zapis u školskom izvještaju iz godine 1936.–1937.: „Od 24. do 26. marta priredio je 4. a razred ekskurziju u Zagreb, gdje su razgledali sve znamenitosti“.

Jonke je svih godina rada u sušačkoj gimnaziji predavao hrvatski jezik (*srpskohrvatski jezik*), a u nekim je godinama na početku kao drugu struku imao zabilježenu i *narodnu istoriju i pisanje, te latinski jezik*. Do sredine 20. stoljeća bilo je uobičajeno da nastavnik predaje više predmeta, koji često nisu morali biti strukovno razvidno povezani. Tako je u 19. stoljeću npr. riječki pučki pisac i prevoditelj Ivan Fiamin u Senjskoj gimnaziji i sjemeništu predavao hrvatski jezik, staroslavenski jezik te katehezu, a hrvatski je pomorski leksikograf Božo Babić u Bakarskoj pomorskoj školi predavao na talijanskome jeziku nautiku i matematiku. To su bliska područja, ali je bilo i udaljenih kombinacija – profesor prirodoslovne grupe predmeta Vinko Pacel u Riječkoj je gimnaziji predavao osim fizike i hrvatski jezik. Tako je u Sušačkoj gimnaziji, u vrijeme kada je u njoj Jonke predavao spomenuti niz nastavnih predmeta, Nikola Ljuljka predavao usporednu književnost i opću povijest, a Ivan Grkinić francuski jezik i jugoslavensku književnost.

Od dolaska u školu do 1938. godine Jonke je predavao predmet koji se službeno nazivao *srpskohrvatski jezik*.⁶ Školska povijest bilježi da je upravo Jonke kao prvi nastavnik u školi u zapisnicima s popravnih i privatnih ispita u školskoj 1938.–1939. godini upotrijebio naziv *hrvatskosrpski jezik*, što se potom rabilo u školi.⁷ Dapače, službeni naziv predmeta može se jasno pratiti u školskim izvještajima pa se vidi da je u izvještajima od 1933. do 1938. naziv bio *srpskohrvatski jezik*, a u Izvještaju za školsku godinu 1939.–1940., uz nastavnike koju su predavali hrvatski jezik napokon piše – *hrvatski jezik*.

Da bi se bolje opisali i razumjeli uvjeti i način rada u Državnoj realnoj gimnaziji u Sušaku tridesetih godina 20. stoljeća, izdvajam nekoliko školskih godišnjih izvještaja, s naglaskom na školskoj 1936.–1937. godini koja je važna za Jonkeov nastavnički rad – te je godine postavljen za profesora, te je godine imao učenike koji su se pripremali i za „malu“ i za „veliku“ maturu, a bilježe se i neke njegove izvannastavne aktivnosti.

U Izvještaju za školsku godinu 1936.–1937. između promjena osoblja nalazimo da je Ljudevit Jonke, suplent, postavljen za profesora – „činovnika VIII pol. grupe odlukom Snbr. 14026 od 29-IV-1937“. Mjesec dana ranije za v. d. direktora postavljen je dotadašnji nastavnik hrvatskoga jezika Juraj Roić (piše: „Roić dr. Đorđe“), nakon umirovljenja dotadašnjega direktora Ive Brgića. Sljedeće je školske godine privremenost upravljanja promijenjena u stalnost – Roić je postavljen za direktora. U svim je izvještajima i službenoj korespondenciji zabilježen kao Đorđe, što je očito bio ustupak društveno-političkoj klimi i jugoslavenskom kadriranju, jer je u osobnoj komunikaciji, a i u sjećanjima učenika objavljenima u kasnijim školskim godišnjacima uvijek bio Juraj. Dapače, u sjećanjima bivšega Roićeveva učenika Vinka Tadejevića, Juraj Roić je bio nastavnik koji im je prenosio ljubav prema hrvatskoj pisanoj riječi, s kojim su učenici ostvarili izvrsnu komunikaciju i koji je uvažavao učeničko mišljenje, pa i onda kada je bilo suprotno nastavnome programu (npr. pamti se rasprava o uključivanju Krležina djela u nastavu).⁸ Dr. Vinko Tadejević (1914.–2004.) bio je ugledni profesor i znanstvenik, predsjednik Katedre Čakavskoga sabora Rijeka od 1993. godine. U njegovu životopisu posebno mjesto ima podatak da je bio predsjednik riječkoga ogranka Matice hrvatske 1970. i 1971. godine, upravo u vrijeme kada je predsjednikom Matice hrvatske bio Ljudevit Jonke, a to je i jednoga i drugoga stajalo sveučilišne karijere.

⁶ To je „malo kraća verzija“ dotadašnjega naziva predmeta koji se, npr. nalazi na pučkoškolskim svjedodžbama iz 30-ih godina mojega oca: *srpskohrvatskoslovenački jezik*.

⁷ Gordana Bogdanović, Sedam sušačkih godina profesora Jonkea, Zbornik radova s dvodnevnog znanstvenog skupa uz 365. godinu osnutka Gimnazije, Prva sušačka hrvatska gimnazija u Rijeci, Rijeka 1993., str. 89.

⁸ Prema diskusiji na znanstvenome skupu održanom 23. i 24. studenoga 1992. povodom 365. godišnjice osnutka Gimnazije, a objavljenoj u Zborniku radova iz 1993.

Uz Jonkeovo ime nema u Izvještaju posebnoga zaduženja, ali se kroz niz godina iščitava njegovo angažiranje u humanitarnome radu, konkretno nadziranjem podmladka Crvenoga križa. Tako u izvještaju za 1936.–1937. školsku godinu nalazimo sljedeći zapis: „22. aprila Jonke Ljudevit, prof., organizirao je Dan Crvenog krsta. Predavanje o značenju Crvenog krsta održao je uč. 8. razr. Kabalin David; iza predavanja održana je akademija s recitacijama.“

Tri dana kasnije učenici su skupljali „dobrovoljne priloge za Pomladak crvenog krsta.“ Tada učenik 8. razreda, kasnije šumar, danas je David Kabalin Vinodolski (r. 1918.) u primorskome kraju poznat kao čakavski pjesnik. Objavio je šesnaest knjiga čakavske poezije i kraće proze, a njeguje zavičajnu novljansku čakavštinu i tradicionalne teme.

U izvještaju dalje čitamo: „28. aprila Jonke Ljudevit, prof., održao je učenicima 8. i VIII. razreda predavanje o Puškinu. Tom prigodom podijeljene su učenicima brošure što ih je dostavio odbor za proslavu Puškina.“

I tomu treba komentara: te je školske godine Jonke predavao završnim razredima, i realne (oznaka 8. razred) i klasične gimnazije (oznaka VIII. razred). Osim redovite nastave svaki je nastavnik imao zaduženje održati i posebna predavanja, najčešće nekim obljetničkim ili sličnim povodom. Te se 1937. godine širom svijeta obilježavala stogodišnjica smrti velikoga ruskoga pisca Aleksandra Sergejeviča Puškina (1799.–1837.) i izbor te teme za predavanje bio je logičan.

U 19. i prvoj polovini 20. stoljeća školski godišnji izvještaji sadržavali su i popise tema učeničkih pismenih radova, odnosno pismenih sastavaka te maturalnih ispita. Jonkeovi su učenici završnoga razreda pisali sastavke na neke od sljedećih tema: Kumičićevi primorci; Poslije osam gimnazijskih godina; Kranjčevićeva poezija; Vidrić i Nikolić; Poezija Vladimira Nazora, Književni jezik u Srba i Hrvata... (realno odjeljenje), odnosno: Teme naše književnosti kroz vjekove; Stariji književnik kojem pripadaju moje simpatije; Književnost otvara pogled u život; Aškerc i Kranjčević... (klasično odjeljenje).

Osim dvama osmim razredima, Jonke je hrvatski jezik te godine predavao i svom 4. te jednom klasičnom III. razredu (uz latinski jezik u prvome razredu). Njegov je 4. a razred imao 34 učenika i svi su položili razred (premda je njih šest imalo popravne ispite). Kao učenici četvrtoga razreda realne gimnazije mogli su polagati niži tečajni ispit pred povjerenstvom kojemu je predsjedao razrednik Ljudevit Jonke. Polagali su ispite iz „srpskohrvatskoga jezika, francuskoga jezika, zemljopisa i nacionalne istorije te matematike“.

Tema pismenoga ispita iz „srpskohrvatskoga jezika“ bila je: Slogom rastu male stvari, a neslogom i velike propadaju.

Pet je izvrsnih učenika bilo oslobođeno polaganja ispita, 27 je položilo ispit, a četvorica su upućena na popravni ispit. Izvještaj za sljedeću godinu pokazuje da samo jedan nije uspio.

Jonke je bio ispitivač za „srpskohrvatski jezik“ i na višem tečajnom ispitu, gdje je zadao ovu temu pismenoga ispita: Književnici svojim radom unapređuju život pojedinaca, naroda i čovječanstva.

Pogledaju li se sada obje zadane maturalne teme, pokazuje se da je Jonke izabrao teme koje učeniku omogućavaju slobodno oblikovanje svojih pisanih sastavaka, ne ograničavajući ih zadanim literarnim citatima ili imenima pisaca i uskim školskim programima. Sljedeće je 1937. godine bio samo zamjenik ispitivača za hrvatski jezik, pa zadana tema pismenoga sastava zasigurno nije njegova: Omladinski pokreti u našoj književnosti.

U Izvještaju za školsku godinu 1937.–1938. Jonkeu je kao glavna struka upisan „srpskohrvatski jezik i književnost“, a kao sporedna struka „narodna povijest“, premda je te godine nije predavao. Vidljivi su mali pomaci u nazivima, mali, ali za ono vrijeme značajni: „narodnu istoriju“ iz prošle godine zamijenila je „narodna povijest“.

Kako su dva razreda u kojima je predavao prošle godine završila školovanje u gimnaziji, Jonke dobiva nove učenike, i to više klasičnih razreda, što je neizravna potvrda kvalitete dotadašnjega rada.

U njegovu 5. a razredu te godine nema nekih imena prošlogodišnjih učenika, jer je za neke nakon položene „male mature“ završilo školovanje. Selekcija je jača pa je i broj popravnih ispita veći, broj ponavljača raste, a i broj upućenih na polaganje razrednih ispita. Roditeljski sastanci koje su imali Jonke kao „razredni starješina“ te uza nj direktor Roić bili su usmjereni poboljšavanju veze roditelja i škole, uključivanju roditelja u ostvarivanje odgojnih ciljeva te nadgledanje vladanja i discipline ne samo u školi nego i izvan nje.

Te je godine svome 5. razredu Jonke zadao niz tema pismenih sastavaka vezanih uz nastavu književnosti i hrvatske povijesti, npr.: Značenje urote P. Zrinjskog i F. K. Frankopana u našoj historiji; Razmatranje o pjesmi „Smrt Petra Svačića“; Kralj Matijaš kao narodni heroj; Masarikov primjer; Etika naših narodnih pjesama; te neke slobodne teme, npr. Kako zamišljam svoju budućnost?; Što je meni književnost?... U usporednom razredu zadao je i neke zanimljive i moderne teme: U čemu je veličina Luja Pastera i Moj odnos prema sportu.

Zanimljiva je još jedna zadana tema – Karakter Smail-age. Može se povezati uz rad koji je Jonke za vrijeme studija u Pragu izradio za seminarsku nastavu svojega profesora Matije Murka (akademske 1930.–1931.), rad u to vrijeme nagrađen seminarskom nagradom, a kasnije uobličen u članak: Mažuranićev ep i narodne pjesme koje pjevaju o smrti Smail-aginoj. To „kasnije“ upravo je u toj školskoj godini, jer je članak objavljen u 264. knjizi Rada JAZU 1938. godine.

I sljedeće 1938.–1939. godine popis tema pismenih sastava pokazuje da su teme iz književnosti Jonkeov najčešći izbor, npr. Hamletov odnos prema životu i svijetu;

Trubadurska lirika; Lirika D. Ranjine, a neke i varira za različite razrede, npr. Važnost djela sv. Ćirila i Metoda (u 6. a), odnosno Slaveni prije pojave Ćirila i Metoda (u 6. b). Povremeno uključuje literarne citate, a svakako se ističe Gundulićev: „O lijepa, o draga, o slatka slobodo...“. I dalje nudi slobodnije teme, svjestan da je nekim učenicima takav način primjereniji i da će se moći bolje izraziti, npr. Upoznaj sebe; Što tražim i što nalazim u romanu ili Ljubav prema domovini.

U Izvještaju za školsku godinu 1939.–1940., onome koji prvi bilježi naziv nastavnoga predmeta hrvatski jezik, piše: „Jonke Ljudevit, profesor, premješten u V. mušku realnu gimnaziju u Zagrebu, odlukom br. 80016-39 od 27-II-1940.“

U vrijeme rada u Državnoj muškoj realnoj gimnaziji u Sušaku Ljudevit Jonke nije zanemario svoje stručno usavršavanje i izvannastavni stručni rad. Već je spomenut članak: Mažuranićev ep i narodne pjesme koje pjevaju o smrti Smail-aginoj objavljen u Akademijinu Radu 1938. godine. Osim toga rada objavio je i članak: Vrazova korespondencija u Muzeju kraljevine Češke u XIII. knjizi Građe za povijest književnosti hrvatske. To su prva dva Jonkeova znanstvena rada, a po temama (uz članak o Vrazu), odnosno Jonkeovu svjedočanstvu (za članak o Mažuraniću) vidimo da su u svome najvećem dijelu nastali prije dolaska u Sušak. Objavio je i niz recentnih prikaza vezanih uz češku i slovačku književnost, ponajviše u zagrebačkim Književnim horizontima.

Ipak, prevodilački je rad Jonkeu oduzimao bitno više vremena, ali pružao i zasigurno više zadovoljstva. Naime, u vrijeme dolaska u Sušak završio je prijevod dvaju romana s češkoga jezika – Čudnovato prijateljstvo glumca Jeseniusa Ivana Olbraхта i Bijeg u Budim Vladislava Vančure (a sljedećih godina još jednoga Olbrahtova romana i Elaginovih priča). Zbroje li se stranice tih i drugih prijevoda za vrijeme rada u Sušaku, vidimo da je Jonke objavio više od tisuću stranica prijevoda samo u knjigama, ne računajući kratke prijevode rasute po časopisima.

Nakon sedam godina rada u Državnoj muškoj realnoj gimnaziji u Sušaku profesor Ljudevit Jonke je 27. veljače 1940. premješten u V. mušku realnu gimnaziju u Zagrebu. Povratkom u Zagrebu započinje novo razdoblje u životu i radu Ljudevita Jonkea koje će obilježiti izbor kroatističkoga područja za znanstveno bavljenje, razdoblje koje, naročito nakon 1942. godine i dolaska na Filozofski fakultet, čini poznati dio Jonkeova radnoga životopisa. Ovim se člankom htjelo bolje osvijetliti manje poznatih sedam sušačkih godina.

Literatura

Bogdanović, Gordana, Sedam sušačkih godina profesora Jonkea, Zbornik radova s dnevno-znanstvenog skupa uz 365. godinu osnutka Gimnazije, Prva sušačka hrvatska gimnazija u Rijeci, Rijeka, 1993., str. 87.–89.

Čop, Milivoj, Riječko školstvo (1848.–1918.), Izdavački centar Rijeka, Rijeka, 1988.

Izveštaji Državne realne gimnazije u Sušaku

Jonke, Ljudevit, (1907.–1979.), Spomenica preminulim akademikima, sv. 8, JAZU, Zagreb, 1980.

Matejčić, Radmila, Kako čitati grad. Rijeka jučer, danas, Izdavački centar Rijeka, Rijeka, ³1990.

Povijest Rijeke, ur. Danilo Klen, Skupština općine Rijeka i Izdavački centar Rijeka, Rijeka, 1988.

Rački, Andrija, Prilozi k povijesti grada Sušaka, Sušak, 1947. (pretisak: Skupština općine Rijeka i Izdavački centar Rijeka, Rijeka, 1991.)

Samardžija, Marko, Ljudevit Jonke, Zavod za znanost o književnosti, Zagreb, 1990.

Stolac, Diana, Riječki filološki portreti, Filozofski fakultet Rijeka, Rijeka, 2006.

Zbornik radova s dvodnevnog znanstvenog skupa uz 365. godinu osnutka Gimnazije, Prva sušačka hrvatska gimnazija u Rijeci, Rijeka, 1993.

Sažetak

Diana Stolac, Filozofski fakultet u Rijeci

UDK 811.163.42-26(091), znanstveni članak,

primljen 3. svibnja 2007., prihvaćen za tisak 1. rujna 2007.

Jonke's Sušak Years

The subject of this article is Jonke's work in the Sušak Grammar School from 1933 to 1940, at the time of forcible separation of Rijeka and Sušak. Jonke's work is placed within the context of education in Rijeka and the then political situation. The paper brings data found in the scarce archives about Jonke's work in the State Boys' General Programme Grammar School in Sušak.

LJUDEVIT JONKE I JUGOSLAVENSKI JEZIČNI UNITARIZAM

Nataša Bašić

 ostavštini dr. Mate Ujevića, pohranjenoj u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu, nalazi se evidencijska knjižica članova Društva za hrvatski jezik, u kojoj je pod rednim brojem 230. s nadnevkom 1. III. 1938. upisano ime Ljudevita Jonkea, tada gimnazijskoga profesora u Sušaku.¹ Jonkeov pristup Društvu za hrvatski jezik, kojemu je svrha bila

¹ Zahvaljujem kolegi Dragi Pažinu iz Zbirke rukopisa, starih i vrijednih knjiga NSK, koji me upozorio na arhiv Društva za hrvatski jezik u Ujevićevoj ostavštini.